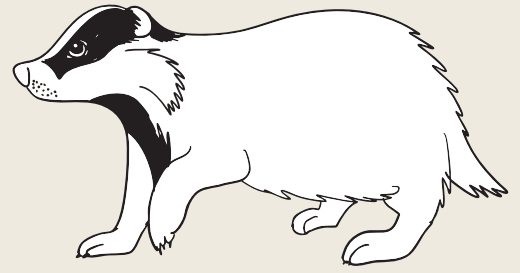

Een wandeling door het cultuurlandschap door de ogen van dieren

Zoopharmacognosy

We kennen allemaal wel een paar voorbeelden van zelfgenezing door dieren; zoals gras eten door katten en honden. Zoopharmacognosy (onderzoek naar deze zelfgenezing) is een jonge wetenschap die nog volop in ontwikkeling is. Het is vooral belangrijk om de zelfgenezing van wilde dieren beter te begrijpen. We hebben hier veel van onze medicijnen, met daarin kruidenbestanddelen, aan te danken.

Vergiftiging komt bij wilde dieren vrijwel niet voor, tenzij de leefomgeving door de mens is aangetast. Dieren voelen haarfijn aan of ze ongezonde of giftige stoffen binnen krijgen. Soms nemen ze bewust giftige planten in omdat ze andere stoffen die in de plant aanwezig zijn nodig hebben. Als ze toch iets te veel 'gifstoffen' binnen krijgen dan weten ze meteen welk tegengif ze nodig hebben en waar ze dit kunnen vinden. Dit zijn andere planten, schimmels en paddenstoelen, vruchten, klei etc..

Het meeste vee komt niet als jong dier de stal uit, ze leren hierdoor niet welke planten of stoffen giftig zijn of bij te veel inname giftig kunnen worden. Mochten ze hier wel wat van binnen krijgen dan is het tegengif vaak niet voorhanden in hun weiland. Simpelweg omdat de wei uit vaak maar één soort gras bestaat, zonder diversiteit aan kruiden en struiken. Vroeger gingen koeien met een herder het bos in (regelgeving werd hiervoor door de burgemeester opgesteld). In het bos konden ze naar hun eigen behoefte eten van de planten die ze nodig hadden en zondig andere vegetatie of naturaliën als tegengif tot zich nemen.

Op stal krijgen alle dieren hetzelfde voedsel, dit in tegenstelling tot de natuurlijke behoefte aan variatie in het dieet. De dieren kunnen niet zelf op pad gaan op zoek naar voedsel en missen daarmee beweging en levensenergie door vitamines en de zon. Wanneer het dieet van dieren gevarieerder aangeboden wordt en dieren zelf kunnen 'grasduinen' scheelt dit meestal heel veel dierenarts- en medicijnkosten.

We nemen jullie mee in de wereld van de dieren die leven in en rondom het Bunderbos en op verschillende manieren het cultuurlandschap gebruiken als apotheek.

boeren
voor de
natuur

**natuur en
landschap**

Dieren voelen haarfijn aan of ze ongezonde of giftige stoffen binnen krijgen.

De route

De route start bij Station Bunde. Hier is ook voldoende parkeergelegenheid.

Vanaf het stationspleintje (met je rug naar het spoor) sla je rechtsaf de Spoorstraat in. Wandel tot het einde van de straat en sla rechtsaf de Roggeveldstraat in. Na de spoorwegovergang ga je de eerste straat links de Boschweg in. Deze loopt parallel aan het spoor. Op het einde van de verharde weg loopt deze over op een onverharde weg het bos in **(1)**.

Blijf parallel aan het spoor lopen en negeer de wandelpaden rechts het bos in. Vlak voor de ijzeren brug over het spoor ga je rechts het bos in (Ben je iets te ver door gelopen en kom je bij de ijzeren brug uit loop dan even terug en sla dan links in). Het wandelpad loopt omhoog, bij de Y-splitsing links. Blijf dit pad vervolgen de heuvel op. Bij de T-splitsing aangekomen naar rechts. Je blijft klimmen, negeer het pad naar links. Bij de Y-splitsing links aanhouden en het pad aan je rechterhand negeren. Je loopt nu het bos uit met aan je rechterkant een weiland **(2)**.

Je loopt rechtdoor parallel aan het weiland tot voorbij de groene slagboom, het pad links negeren. Hierna vervolg je het pad en zie je rechts een groen klappoortje; ga hier doorheen het weiland in. Links van het pad zie je een solitaire kersenboom in het veld staan. Op het einde van dit pad kom je een klappoortje tegen. Loop hier doorheen en steek de Maastrichterweg over. Je komt weer een draaiportje tegen aan de andere kant van de weg en vervolgt het wandelpad tussen het prikkeldraad. Op het einde van het Lochterveldvoetpad kom je weer een draaiportje tegen, hier ga je rechtdoor doorheen. Op het einde van het smalle pad stap je een trede omlaag en kom je op de verharde weg uit **(3)**.

Rechtsaf de Wonkelestraat in en vervolgens eerste straat rechts de Kasenerweg in. Je passeert de kapel en waterput van Kasen. Linksaf de Trentelenweg in. Deze onverharde weg loop je bijna helemaal uit.

Aan het einde draait het pad naar met een scherpe bocht naar links, je slaat hier rechts af, de veldweg in. Je loopt langs een fruitweide met een meidoornhaag.

Op einde van dit pad kom je een landschapspoort tegen **(4)** met hierop diernamen. Je gaat hier links door het houten klappoortje. Welkom op ons veld 'Op 't Rentelen'.

Je loopt eerst naar beneden **(5)** langs de ronde drinkbak voor de koeien. Loop vervolgens rechtdoor naar boven en aan het wandelpad ga je naar links. Ga door het draaiportje het bos in en vervolg je het pad rechtdoor, rechts van het pad zie je een diep gat met water. Bij de Y-splitsing links aanhouden weg van het diepe gat. Blijf het pad door het bos **(6)** volgen dat licht omlaag gaat, 2 paden rechts negeren. Verderop gaat het pad steeds steiler omlaag tot aan de geasfalteerde Kloosterweg. Ga hier links, met de golfbaan aan je linkerhand. Na het voormalige klooster aan de rechterhand sla je rechtsaf de Catharina Daemenstraat in. Je loopt deze straat volledig uit en op het einde sla je linksaf de Kloosterberg op. Je loopt de berg af en het spoor over de Roggeveldstraat in. Hier ga je de eerste straat links de Spoorstraat in en komt weer bij je beginpunt uit, het station van Bunde.

1.

De das die zijn bed lucht in de winter

Dassen gebruiken diverse kruiden in hun kraamkamer.

Wanneer de dassen jongen krijgen (februari - maart) maken ze hun kraamkamer klaar. De kruiden dienen als een afweer tegen insecten, zijn anti-bacterieel en zijn huidverzorgend.

Maar niet alleen bij het krijgen van jongen richten de dassen hun nest in, ook tijdens de winter. Om een comfortabel nest te hebben in deze koude periode nemen dassen grassen en andere zachte plantendelen mee het nest in om hun burchten mee in te richten.

Tijdens een zonnige dag in het voorjaar trekken ze het nest leeg en leggen ze alle planten waarmee ze hun winterbed hebben gemaakt buiten. Net zoals ook wij ons bed regelmatig verschonen, lucht de das op zo'n zonnige dag ook zijn bed. Door de warmte van de zon worden de parasieten in het gras gedood en kan het bed daarna weer naar binnen en opgemaakt worden.

2.

Zon als medicijn en oververhitting om koorts op te wekken

Wanneer wij ons niet lekker voelen gaan wij naar de dokter die ons vervolgens medicatie voorschrijft waar we beter van worden. Dieren hebben ook te maken met ziektes tijdens hun leven.

Als je hoofdpijn hebt neem je een aspirientje en bij keelpijn drink je warme thee met een schijfje citroen of een lepeltje honing voor het slapen gaan. Voor deze kwaaltjes hoeven wij niet naar de dokter te gaan maar weten we wat we kunnen gebruiken. Dit hebben we meestal geleerd van onze ouders. Bij dieren gaat dit net zo, jonge dieren leren van de ouders welke medicatie ze kunnen gebruiken.

Welke plant goed voor ze is en waar dit tegen helpt. Een van de medicijnen die niet meteen voor de hand lijkt te liggen is de zon. Wij gebruiken zonlicht om wat extra vitaminen binnen te krijgen. Dieren gaan daar nog een stapje verder in. Dieren zoals egels gaan bij ziekte op een warme dag in de zon zitten omdat ultraviolet licht ziektekiemen doodt. Soms blijven ze zelfs zolang zitten totdat ze zo extreem opgewarmd zijn en ze (bijna) koorts krijgen. Net zoals bij de mens is koorts voor egels een manier om ziektekiemen het lichaam uit werken.

3.

Rook als medicijn

Vroeger toen er nog geen verwarming was werd er veel meer hout (afkomstig uit het bos) gestookt. Rook is misschien wel een van de meest opmerkelijke medicijnen voor zelfgenezing door dieren. Kraaien, roeken en andere vogels die vaak rond boerderijen leven, vliegen vaak rakelings over rokende schoorstenen. Met hun opengevouwen vleugels proberen ze zoveel als mogelijk rook door de veren te laten gaan. De rook werkt desinfecterend tegen de parasieten in de veren van de vogels. Hierdoor zorgen ze ervoor dat het verenkleed en daarmee zichzelf ook gezond blijven.

4.

Landschaps- poorten als redmiddel tegen het uitsterven van een vlindersoort

Je kan je bijna niet voorstellen dat er een relatie is tussen de Argusvlinder en landschapspoorten. Argusvlinders maken namelijk niet alleen gebruik van houten poorten om op te zonnen zodat ze energie opdoen om te kunnen vliegen (zoals alle koudbloedigen), maar zij leggen tevens hun eitjes aan de voet van poorten. Verticale structuren zoals de voet van houten poorten of palen hebben de voorkeur om eitjes af te zetten. Wanneer de rupsen uit de eitjes kruipen willen ze namelijk een afwisseling hebben van het 'koele' gras en de 'warme' poort. Hierdoor kunnen ze optimaal groeien en later transformeren naar vlinder.

De aantallen Argusvlinders zijn dramatisch afgenomen in de laatste jaren. De metalen poorten die steeds meer verschijnen in het cultuurlandschap hebben daar zeker ook geen goed aan gedaan. Omdat de Argusvlinder meerdere keren is waargenomen in het Bunderbos hopen we met de landschapspoort in ons veld bij te kunnen dragen aan de terugkeer van de Argusvlinder in het boerenland. (De vlinderstichting is al een aantal jaren geleden gestart met het inrichten van het boerenland met houten poorten om de Argusvlinder meer kansen te bieden.)

5.

Hazen- apotheek

Wanneer hazen te weinig voedingsstoffen binnen krijgen en merken dat ze daardoor zwakker worden gaan ze op zoek naar de kruiden. Door de juiste kruiden tot zich te nemen kunnen ze aansterken en voldoende energie opdoen om gezond te worden. Net zoals sommige mensen extra vitamines in de winter slikken.

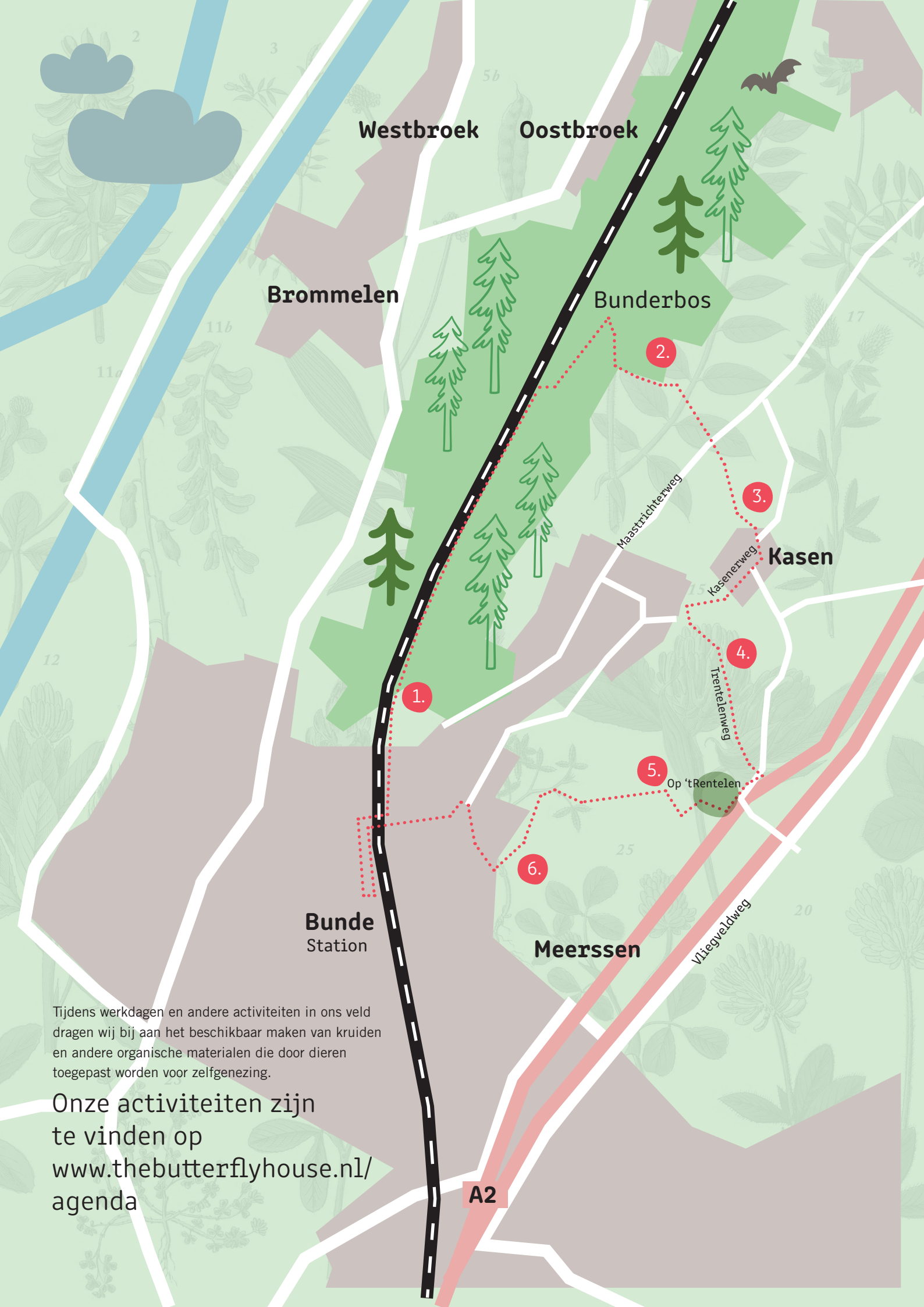
Een hazenapotheek is een kruidenrijk deel in een weiland waar hazen de kruiden kunnen vinden om zichzelf te genezen. Vaak zijn dit stukken weilanden of kruidenrijke graslanden die al langere tijd veel kruiden bezitten. De hazen leven niet altijd in de buurt van deze hazenapotheken maar weten deze op grote afstand te vinden en geven dit aan hun nakomelingen door. Door goed beheer hebben wij in ons veld ook meer kruiden gekregen. Toen die kruiden eenmaal goed begonnen te groeien zagen we voor de eerste keer in ons veld de keutels van een haas liggen. Het lijkt erop dat het kruidenrijke deel in ons veld een nieuwe hazenapotheek is geworden. We blijven het veld monitoren en kijken of er komende jaren hazen het veld weten te vinden. Het beheer hebben we er al op afgestemd. De delen met kruiden worden niet of alleen gefaseerd gemaaid zodat de apotheek gedurende het groeiseizoen open kan blijven.

6.

Nest- kruiden

Wanneer de lente aanbreekt en de meeste volgels klaar zijn met het bouwen van hun nest zie je dat enkele vogelsoorten opmerkelijk gedrag vertonen. Ze 'behangen' het nest met een extra laag verse kruiden. Net zoals wij citronella gebruiken om muggen te weren weten vogels dat bepaalde kruiden helpen om ongedierte en parasieten te weren. Wanneer de jongen vogels uit het ei komen gekropen zijn ze kwetsbaar voor parasieten. Wanneer de kruiden geen geur meer afgeven weten de vogels dat de stof is uitgewerkt en gooien ze de kruiden uit het nest om vervolgens het nest opnieuw te behangen met verse kruiden.

Westbroek

Oostbroek

Brommelen

Bunderbos

Kasen

Bunde
Station

Meerssen

A2

Maastrichterweg

Kasenerweg

Trentelenweg

Op 'tRentelen

Vliegveldweg

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Tijdens werkdagen en andere activiteiten in ons veld dragen wij bij aan het beschikbaar maken van kruiden en andere organische materialen die door dieren toegepast worden voor zelfgenezing.

Onze activiteiten zijn te vinden op www.thebutterflyhouse.nl/agenda